

Kokemuksia elektronisen aineiston hankinnasta: Lutherin teosten tietokanta Helsingin yliopistoon

Liisa Rajamäki

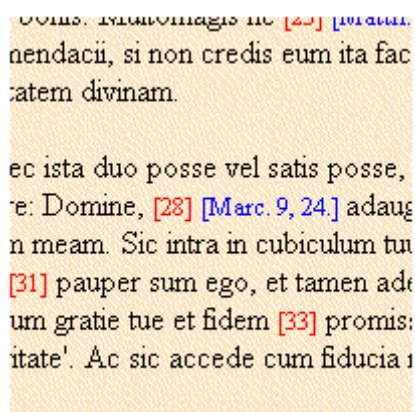
Martti Lutherin teosten kriittistä laitosta (*Kritische Gesamtausgabe*, tunnetaan puhekielessä nimellä *Weimarer Ausgabe* tai *WA*) alettiin julkaista 1800-luvun loppupuolella. Alasarjoineen se kattaa n. 120 muhkeaa osaa. Painettujen teosten käyttö on työlästä ja aikaa vievää ja sen helpottamiseksi on laadittu sekä itse *WA*:han sisältyviä hakemistoja että erillisiä apuneuvoja.

Atk-tekniikan ja elektronisen julkaisutoiminnan kehittyessä nousi esille luonnollisesti myös tarve *WA*:n saattamisesta elektroniseen muotoon. En ole kuullut, oliko työhön moniakin halukkaita, mutta siihen ryhtyi englantilainen kustantaja Chadwyck-Healey, jolla oli kokemusta mm. laajan kirkkoisien tekstikokoelman *Patrologia Latina* julkaisemisesta CD-ROM -muodossa.

Kansallinen konsortio?

Työn edistyessä nousi esille kysymys tietokannan hankkimisesta suomalaisten tutkijoiden käyttöön. Ensimmäisenä vaiheena oli ajatus kansallisesta konsortiosta FinElibin puitteissa. Kristiina Hormia-Poutanen pyysi kesällä 1999 Chadwyck-Healeyltä tarjouksen ja kartoitti yliopistokirjastojen kiinnostusta konsortioon. Tulos oli murheellinen: kiinnostuksensa ilmaisivat vain ne kolme yliopistoa, joissa opetetaan teologiaa, ja hinta oli niin korkea, että FinElibin kiinnostus loppui. - Nykyisinhän FinElib vaatii vähintään kuusi yliopistoa konsortioneuvotteluihin, niin että puhtaasti teologisilla hankkeilla ei ole mitään mahdollisuuksia.

Seuraavaksi *WA*:n hankintaa yritettiin yhteistyössä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Mukana olivat edelleen myös Helsingin ja Joensuun yliopistot sekä Åbo Akademi. Nyt tulos oli entistä murheellisempi. Kirkolla on oma atk-verkko, johon on liitetty suuri määrä mikroja. Potentiaalisten Luther-tutkijoiden käytössä on näistä hyvin pieni osa, mutta tätä Chadwyck-Healey ei ottanut huomioon, vaan sen tarjoama hinta nousi entisestään!

Yliopiston sisäinen yhteishankinta

-Konsortiohankkeiden kaatumisen jälkeenkin helsinkiläiset Luther-tutkijat toivoivat *WA*:n käyttömahdollisuutta itselleen - vaihtoehtona oli matkailun lisääminen Kööpenhaminaan, missä sen tiedettiin olevan käytettävissä. Seuraava yritys oli puhtaasti helsinkiläinen: tietokannan käyttöoikeus haluttiin hankkia systemaattisen teologian laitoksen ja teologisen tiedekunnan kirjaston yhteishankintana ja myös yliopiston kirjastoa toivottiin mukaan hankintaa rahoittamaan. Syksyllä 2000 jätettiin myös avustusanomus Suomen kulttuurirahastolle ja tämän vuoden helmikuussa odotettiin jännityksellä tietoja myönnettyistä

apurahoista. Mutta ei: Kulttuurirahasto myöntää apurahoja tutkijoille, mutta ei tutkimusedellytysten luomiseen.

Tällä välin oli myös Chadwyck-Healey aktivoitunut markkinointiponnisteluissaan. Tieto-messuille tullut yrityksen edustaja kävi henkilökohtaisesti esittelemässä tietokantaa ja halusi tehdä Helsingin yliopistolle oman tarjouksen, joka olisi voimassa maaliskuun loppuun - näin hän selvästi halusi kaunistaa yrityksen ensimmäisen vuosineljänneksen tulosta! Enimmillään kolmen vuoden maksuajan sisältävä tarjous tuntui mahdolliselta, mikäli maksajia olisi kolme. Monien vaiheiden jälkeen saatiin lupaus HYK:n osallistumisesta hankintaan ja sitova tilaus voitiin lähettää Chadwyck-Healeyille 30.3.2001 klo 16.45, 15 minuuttia ennen tarjouksen voimassaoloajan umpeutumista.

Viime hetkillä teologisen tiedekunnan rahoitusosuuteen saatiin helpotusta keskustakampuksen kirjastotoimikunnalta, kun se jakoi yliopistollisiin erityistehtäviin saamansa määrärahan tiedekuntakirjastoille. Kirjastot anoivat määrärahoja pääasiassa joko elektronisiin hankintoihin tai takautuvaan luettelointiin, ja

teologisen tiedekunnan kirjasto käyttää saamansa 100 000 mk tiedekunnalle tulevan WA:n maksuosuuden osarahoituksena.

Monien vaiheiden jälkeen Lutherin Weimarer Ausgabe on siis vapaasti käytettävissä kaikilta yliopiston verkkoon liitetyiltä koneilta. Kannattaa käydä tutustumassa, ainakin Luther-tutkijat ovat olleet hyvin tyytyväisiä tietokannan käyttöön.

- Luthers Werke im WWW - Weimarer Ausgabe: <http://luther.chadwyck.co.uk>.
(liittymä saksaksi ja englanniksi)

*Kirjoittaja on teologisen tiedekunnan
kirjaston johtaja [liisa.rajamaki@helsinki.fi]*